

עין משפט
גון מצוה

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורת הש"ס

6 פסחים לה. [הסדרין
ק"ב: 1] 7 דמאי פ"ג מ"א
ברכות מ. שם ק"ב:
פירושין ז' ל. פסחים 10:
8 [לעיל ג' ד] פ"א:
9 [לעיל ג' ד] פ"א:
10 [לעיל ג' ד] פ"א:
11 [לעיל ג' ד] פ"א:
12 [לעיל ג' ד] פ"א:

הנהגות הב"ח

8 גבי ושלשה מקומות
כשר לחמ רבא לילי ותיבת
ליה נתקח:

גליון הש"ס

גבי א"ח רב ר' וכו'.
קטן זה לעיל דף ג' ע"א:

מוקף רש"י

עירוסותיכם עירוסותיכם
תרי זימני. אכל הסם
לכס [משמע שאל ויגול,
אכל הארץ של מעשר שני
הוא דלמיתבי ליה לאכלה
ניפק ביה ואפילו לרי"מ
[פסחים מ"ג]. מאכילין
את העניים דמאי. דרוב
עמי הארץ משפרים הם
ותומתו ברכנן בעלמא. הוא
גריבון [מ]. וגי' הק'
קילו רבנן. עירובין י'
לא אכריבו עליהם חמט
עצמיים לחור על פת
עם הארץ. ופסחיו על
סרוב עמי הארץ מעשרין
ישנן ק"ב. ואת אכסריא
דמאי. חיל על מלך
שמעיל על גבי העיר
לוינס כשוכים מתלמתי
[גריבון מ]. לו' חילת
מלכ ישראל המעטיל על
גבי העירות חוק לטעון
עליהם מאכילין. ופסחים
ק' [פסחים ד' ע]. חיל
הכל למלך ישראל להטמ
על ארצות ישראל
הם [עירובין י']. ורבי
הם בעיני לפי שם
אלה מקומות. [גריבון שם
פסחים שם].

רבינו הגנאל

דר של חו"ט, כפיטאס
של דר [נחמיה פ"ב
ירמ' דופן משתתיר
הספוטתן כדתנן ספוטא
של רמון. אבל הא'
דמי ר' יצחק ניטלה
בוכנתו. [והוא קד
העץ הנחמן באחריו. כנתן
בוכנת דגניס' כבוכנת
חולין האי בוכנת דש'
סודימת טריפא. ורס
הפרוך בוכנת. כדנרטיס
בוכנת ואסיתא. ובאחריו
העץ שהוא חלו בו באילן
הוא כמי בוכנת. ובעיקר
האחריו חוק כמו אסיתא.
והעץ נתון בה. וקרימא
לן שאם נעקר בוכנת
מן האסיתא. חיישין שמא
של אחריו עמה וחסר
האחריו ופסול. אבל אם
הבוכנת באחריו קיימת
כמי האסיתא. וקיימת
העץ לבעלה הימנה שטר.
שהרי העיקר קיים. והו'
ניטל עוקצו כשר. נקלף.
אוקיימא בשנקלף בלו'.
כלומר נשטה קליפתו
החיצונה. חלו פסול. אבל
נקלף מקצתו אפי' לא
מקצתו כשר. כדראמ דאמר
רבא האי אתרוגא דאגליד
מארינא סוקא. פי' דאחריו שנקלף עירו במקצת כמו פי תמר ארוסין. כשרה. ורטימן נמי באלו טריפת גרוליה
ר' מאיר מכשיר ותימנים פסולין. שנקלף עורה בארינא סוקא. והני מילי כולה אבל נשתייר מקצת פסול לגרוליה.

וכיה באלכס. גבי חלה כתיב: היא היא. ודאי מסייע ליה ומאי
לימא: אלא ודאי. כהא מסייעא ולימא דקאמרינא אסייעתא דאחריו
ומאז קאמר והכי קאמר לימא מסייע לרבי אסי ככוליה דמדבחה
פליגי באתרוג ומאז נמי פליגי דהא חד טעמא הוא דהתם נמי לכס
כתיב ומאז נמי מחלה ילפא: או
דלמא שאני עיפס. כהא הוא דקאמר
ר"מ פטורה דכתיב מיעוטא ימירא
אזל נחא מיעוטא לא נפקא לן
דכיון דמשתייר לאכילה אע"ג דליה
בה דין ממון לכס קרינא ביה:
שמכשירה. לקבל טעמא דאחריו
במתני' [דף מ"ג]. מקבלת אשה מיד
גנה ומיד בעלה ומחזרת למיס בשבת
שחי שורין האגודה בשבת? כדי שלא
ייבשו וכשנוגעים באתרוג הוכשר
לעומאה דכתיב [ויקרא י"א] וכי יתן
מיס על זרע ואסור לגרוס ועומאה
לאתרוגה דכתיב [ובמד י"ח] משמרת
תרומתי אמר דחמנא עשה לה
שימור: שמכשירה. קליפתה החיצונה
נחמטת משמרת הדיס ואסור
להפסיד תרומה כדפרשינן: הרי יש
בה הימר אכילה. לכהן וישראל נמי
ניפק בה אס לקחה מכהן הואיל
ויכול לאכילה לכן כמו כהן. אכל
פדיון און לה ליהוי יתרת לאכילה
ישראל והאומר רן עשה הוא: הרי
יש בה דין ממון. כהן מקדש זה את
האשה וישראל נמי אס נתנה לו הכהן
מקדש זה את האשה ומוכרה לכהנים
והדמים שלו: ה' של דמאי. לקחם
מעם הארץ וסתם פירותיהן ספק און
מעשרין: מאי טעמיהו דכ"ה. הא
ליה בה הימר אכילה: ומאי ליה.
דרוב עמי הארץ מעשרין לן וחומר
בעלמא הוא שעמדו כספק עגל
וגבי עניים ואכסניא לא העמידו
דכריסה: אכסניא. חילותיו על
מלך ומטיל מונוטיהן על בני המדינה:
הרי מכשירה. ומעשר שני
שימור קדוש יאקרי דכתיב [ויקרא מ'
וכל מעשר הארץ וגו': למ"ד. בערלה
לפי שאין בה הימר אכילה אבל אי
היה בה הימר אכילה היה מתכשר
ואפילו לית בה דין ממון הא לא כו
נמי הימר אכילה ומתני' דמי כשר
דכרי הכל היא ואפילו לר"מ דלמא
מעשר שני ממון גניה הוא מיתוקמא
דהא כהא דין ממון לא בעינן דכיון
דאכל לה לכס קרינא ביה: ומ"ד.
בערלה לפי שאין בה דין ממון דאי
נמי הוה בה הימר אכילה הוה פסול
לה משום דלימיה ממון לשאר הנאות
כגון מעשר שני כדפרשינן לר"מ:
מתיסין רבנן היא. דלמרי מעשר
ממון הדיוט הוא ולא ר"מ דלילו לר"מ
פסול: ה"ג אלא אי אחר אכסניא
אחר: וכחוטמו. בעיני גזבו
שמשפע מעס ויוד לדר גזבו:

והיה באכלכם מלחם הארץ מה להלן
משלכם ולא מושל מעשר אף כאן משלכם
ולא מושל מעשר לימא מסייע ליה ⁶עיסה
של מעשר שני פטורה מן החלה דברי ר"מ
וחכמים אומרים חייבת בחלה לימא מסייע
ליה היא היא אלא מדבחה פליגי בהא נמי
פליגי או דלמא שאני עיסה דאמר קרא
⁷עירוסותיכם ⁸עירוסותיכם תרי זימני: ישל
תרומה טמאה פסולה: דלית בה היתר
אכילה: וישל תרומה שהורה לא יטול:
פליגי בה ר' אמר ור' אסי חד אמר יפני
שמכשירה וחד אמר מפני שמפסידה מאי
בנייהו כגון שקרא עליה שם חוץ לקליפתה
חיצונה למ"ד מפני שמכשירה איכא למ"ד
מפני שמפסידה ליכא: והאם נטל כשרה
למ"ד מפני שאין בה היתר אכילה הרי יש
בה היתר אכילה למ"ד לפי שאין בה דין
ממון הרי יש בה דין ממון: וישל דמאי:
מ"ט דבית הלל כיון דאי בעי מפקד להו
לנכסיה והוי עני וחוי ליה השתא נמי לכס
קרינא ביה דתנן ⁹מאכילין את העניים דמאי
ואת אכסניא דמאי וב"ש עני לא אכיל דמאי
דתנן [אין] מאכילין העניים דמאי ואת האכסניא
ואמר רב הונא תנא ב"ש אומרים אין
מאכילין את העניים ואת האכסניא דמאי וב"ה
אומרים מאכילין את העניים דמאי ואת
האכסניא דמאי: ישל מעשר שני שבירושלים:
מפני שמפסידה הרי מפסידה: והאם נטל
כשרה: למ"ד מפני שאין בה היתר אכילה
דברי הכל למ"ד לפי שאין בה דין ממון
הא מני רבנן היא: ¹⁰עלתה חזויה: אמר
רב חסדא דברו זה ¹¹רבינו הגדול אמרו
המקום יהיה בערו לא שנו אלא במקום
אחד אבל בשנים ושלשה מקומות אמר
(6) ליה רבא אדרבה בשנים ושלשה מקומות
הוה ליה כמנומר ופסול אלא אי אתמר
אסיפא אתמר על מיעוטו כשר אמר רב
חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו והמקום
יהיה בערו ל"ש אלא במקום אחד אבל
בשנים ושלשה מקומות הוה ליה כמנומר
ופסול אמר רבא יועל חוטמו והוא פסול
נמי פסול: ¹²נטלה פטמנו: תנא ר' יצחק
בן אלעזר ¹³נטלה בוכנתו: נקלף: אמר
רבא האי אתרוגא דאגליד כאהינא סומקא
כשרה והא אגן תנן נקלף פסול לא קשיא
הא

אתרוג בתפסת הכית בקוף יש וחולין (כ"ב דף ק"א) ושם אכל גבי
מנה כשאל מננה כמה זמנים אס יש משלו כות ילא ומאי עעמא
נמי ינחא דעיסה של טבל חייבת בחלה כדמוכא כירושלמי דמאי
פרק חמישי דמנחא הרוזא להפריש תרומה ותרומת מעשר וחלה כחמ
וזולאי איירי מדוקוק להפריש תרומה
גדולה ולא פטרינן ליה מדמכתיב
עירוסותיכם דמייירי בשני עם חמשת
רבעים כלה חלקו של כהן (אע"ג)
דנפרק ראשית הגו (חולין דף ק"א):
ילפינן עיסה דשומפין:
דבתיב עירוסותיכם תרי זימני.
אע"ג דמרוייהו דרשין
נמנחות פרק ר' ישמעאל (דף מ"ז).
למעוטי עיסת נכרי ועיסת הקדש
ועוד דרש ליה דנפרק ראשית הגו
(חולין דף ק"א): לכדי עירוסותיכם
כשיער עיסת מדבר הכל דמאי
בעלמא הוא: מפני שמכשירה.
שהלגלג כמו שהוה אגוד עמין אמו
נמיס כדי שלא ימנעו כדמנן כפירוק
(דף מ"ג). ומחזרו למיס וכשנוטלו
נוטפין ממינו על האתרוג והוה מלי
למימר איכא בנייהו שכבר הוכשר:
דאי בעי שפיר נכסיה. לא הוה
לרין דהאי טעמא אלא משום
דיש בו היתר אכילה לעני כמו
לישראל דנפיק בשל תרומה דמאי
לכהן ודכוותה דפרק מפניו (שם דף
ק"ב) ושם תרומה דמאי פריך בגמ'
דמאי לא הוה מלי וישנו כיון דאי
נעו מעשרין לכהנים והוה מלי למימר
הואיל וחוי לעני כי היכי דשרי התם
תרומה ניד ישראל הואיל ומיזא לכהן
דכהא דפרק ככל מערבין (עירובין
דף ל"ג). דתנן מערבין דמאי ומפרש
גמרא משום דאי נעו מפקד נכסיה
התם ינחא דאיטערך להוה טעמא
לישנה אפילו כקומטוס דפליגי על
ישראל דתרומה והוא לא פליגי:
מאכילין את העניים דמאי ואת
האכסניא דמאי.
מנחא דפרק ג' דמאי ופליגי בגמ'
דירושלמי דרבי יונה אמר עניים
חכמים ובאכסניא כרבי יהושע
דמפרש התם עשה ישראל וי' יוס
אמר עניים עמי הארץ היא
ובאכסניא נכרי: ואמר רב הונא
תנא ב"ש איטרים אין מאכילין
וסתם מתני' כנס' דמאי דמאכילין
ומינה מלך קמ"ל רב הונא כמא
דכ"ש פליגי ואיכא לשנויי הכא
דמנשי פ' תרסא דייבנות (דף קכ"ג).
דתנן ומשיאין על פי כמ קול אמר
רנה נר שמואל וביה אומרים משיאין
אין משכמת סתמא דמנחא און משיאין
כ"ש היא ולא סמכין עליה:
¹⁴עלתה חזויה ע"י רובו. כירושל'

תורה אור השלם
1. והיה באכלכם מלחם
הארץ תרומה תרומה
לך: כדבר טו ט
ראשית ערסותיכם
חלה תרומה תרומה
כדמנחא דין כן תרומה
אתה: כדבר טו ט
3. מראשית ערסותיכם
חלתו לך תרומה
לדדתיכם: כדבר טו טא
לחם מן העיסה. מה
עיסה של מעשר שני לא.
שאר עירוסותיכם. אלא
מנחא מעשר שני לא. ויש
מסייע ליה. עיסה של
מעשר שני פטורה מן
החלה דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים חייבת
בחלה. וכי היכי ופליגי
בטיה. הכי נמי פליגי
במנחא ובאתרוג. והתני
דלמא שאני עיסה דמאי
תרוימי עירוסותיכם. אבל
הני לא. אתרוג של תרומה
טמאה פסול. לפי שאין בו
היתר אכילה. ושל תרומה
טהורה לא יטול. פליגי על
ר' אמר ור' אסי. חד אמר
מפני שמכשירה. כלומר
מיש לה כמא. וחד אמר
מפני שמפסידה במכשירה
הדיס. איכא בנייהו כגון
שקרא עליה שם תרומה
חוץ לקליפתה. מאן דאמר
מפני שמפסידה. הנה
קליפה הפסידה אינה
שפסידה פסול. ומאן דאמר
מפני שמכשירה הרי
מכשירה ופסולה. ואם
נטל כשר. ישל מעשר
בה הלל מכשירין. דאית
ביה היתר אכילה. דאי
בעי פסול ליה לנכסיה
הווי עני וחוי ליה. דתנן
מאכילין את העניים דמאי
ואת אכסניא. וישל מעשר
על אכסניא. וישל מעשר
למאן דאמר שמכשירה
הרי מכשירה. למאן דאמר
ואם נטל כשר. למאן
דאמר לפי שאין לו
בה היתר אכילה. דברי
הלל היא. למאן דאמר
לפי שאין לו בה דין
ממון. ורבנן היא. בתנן
עלתה חזויה על רובו
אין קיימא בן כספים
אחד בין בקומטוס רותה.
אם תעשרין סכל מקומה
שיי בו החיותו כמנא
רובו תרומה חזויה ופסול.
עלתה חזויה על מיעוטו
כשר. ואוקיימא במקום
אחר אבל בשנים ושלשה
מקומות היה לא כמנומר
ופסול. ובחוטמו אפי' לא
עלתה בו חזויה אלא
כמנומר. פסול. ניטלה
שיעטת. חוטמו של

נח א ב ג ד ה מ"י פ"ח
תלמוד לולב הלל כ
סג עשין מד:
גמ' ר' מ"י פ"ח הלכות
מעשר הלל יא:
ה' ח' מ"י פ"ח הספרי
לולב הלל ג:
כא י כ מ"י פ"ח
תלמוד לולב הלל
1 סג עשין מד טו פ"ח
א"ח פ"ח תרומה ע"פ ט'
כב ל' מ"י טס טו פ"ח ט'
פ"ח ז:
גמ' מ"י טס טו פ"ח טס
מ"פ ח:
1. והיה באכלכם מלחם
הארץ תרומה תרומה
לך: כדבר טו ט
ראשית ערסותיכם
חלה תרומה תרומה
כדמנחא דין כן תרומה
אתה: כדבר טו ט
3. מראשית ערסותיכם
חלתו לך תרומה
לדדתיכם: כדבר טו טא
לחם מן העיסה. מה
עיסה של מעשר שני לא.
שאר עירוסותיכם. אלא
מנחא מעשר שני לא. ויש
מסייע ליה. עיסה של
מעשר שני פטורה מן
החלה דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים חייבת
בחלה. וכי היכי ופליגי
בטיה. הכי נמי פליגי
במנחא ובאתרוג. והתני
דלמא שאני עיסה דמאי
תרוימי עירוסותיכם. אבל
הני לא. אתרוג של תרומה
טמאה פסול. לפי שאין בו
היתר אכילה. ושל תרומה
טהורה לא יטול. פליגי על
ר' אמר ור' אסי. חד אמר
מפני שמכשירה. כלומר
מיש לה כמא. וחד אמר
מפני שמפסידה במכשירה
הדיס. איכא בנייהו כגון
שקרא עליה שם תרומה
חוץ לקליפתה. מאן דאמר
מפני שמפסידה. הנה
קליפה הפסידה אינה
שפסידה פסול. ומאן דאמר
מפני שמכשירה הרי
מכשירה ופסולה. ואם
נטל כשר. ישל מעשר
בה הלל מכשירין. דאית
ביה היתר אכילה. דאי
בעי פסול ליה לנכסיה
הווי עני וחוי ליה. דתנן
מאכילין את העניים דמאי
ואת אכסניא. וישל מעשר
על אכסניא. וישל מעשר
למאן דאמר שמכשירה
הרי מכשירה. למאן דאמר
ואם נטל כשר. למאן
דאמר לפי שאין לו
בה היתר אכילה. דברי
הלל היא. למאן דאמר
לפי שאין לו בה דין
ממון. ורבנן היא. בתנן
עלתה חזויה על רובו
אין קיימא בן כספים
אחד בין בקומטוס רותה.
אם תעשרין סכל מקומה
שיי בו החיותו כמנא
רובו תרומה חזויה ופסול.
עלתה חזויה על מיעוטו
כשר. ואוקיימא במקום
אחר אבל בשנים ושלשה
מקומות היה לא כמנומר
ופסול. ובחוטמו אפי' לא
עלתה בו חזויה אלא
כמנומר. פסול. ניטלה
שיעטת. חוטמו של
14 הלל אית מדוקוק וחילי דריל דסול מטולן לכהנה.